

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА РИБАРСКИМ
ПОДРУЧЈЕМ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЋЕРДАП ЗА 2010.
ГОДИНУ

ДОЊИ МИЛАНОВАЦ
Децембар 2009. године

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА РИБАРСКИМ ПОДРУЧЈЕМ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП ЗА 2010. ГОДИНУ

УВОДНИ ДЕО

У складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда (Службени гласник Републике Србије 36/09) , доноси се **ЈЕДНОГОДИШЊИ ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА РИБАРСКИМ ПОДРУЧЈУ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП** , за период од 01. 01. 2010. до 31. 12. 2010 .године .

Сагласно чл. 4 Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда (Службени гласник Републике Србије 36/09), утврђено је рибарско подручје у Националном парку Ђердап на риболовној води реке Дунав и то десне обале до државне границе са Румунијом, са рекама, потоцима, њиховим ушћима и њиховим повременим плавним површинама, речним рукавцима и другим водама у којима живе рибе, а у границама Националног парка (изнад Голубачког града до острва Голул).

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ВОДА РИБАРСКОГ ПОДРУЧЈА

Рибарско подручје пружа се десном обалом реке Дунав, обухватајући хидрографску мрежу Дунава и притока река, потока и два језера која се у њега уливају, обухваћени границама Националног парка Ђердап.

Водостај Дунава је под директним утицајем ХЕ "Ђердап I" и просечно се налази на коти 69,5 метара. Изградњом бране повећан је просечан ниво Дунава за 19 – 32 метара, у зависности од водостаја, због чега су на Ђердапском делу Дунава потопљена насеља, ушћа река, ранија плодишта риба и део путне мреже. Режим рада хидроелектране регулисан је протоком воде на ушћу Нере у Дунав и подређен је хидролошким и енергетским потребама и скоро га је немогуће ускладити са потребама рибарства.

За време наглог испуштања воде из акумулације, приобаље остаје на сувом. Ова појава наноси штете нарочито у периоду размножавања риба, када тек бачена икра или нејаке ларве риба страдају. Због тога је природна репродукција риба угрожена.

Изградњом I и II Ђердапске бране измењен је не само режим протицања воде, већ су оживљени приобални ерозивни процеси (велика варирања водостаја), изражено је и стално засипање акумулације, нарочито прве, и дошло је до погоршања квалитета воде у односу на стање пре изградња ХЕПС Ђердап . То је сасвим разумљиво кад се има у виду да целокупне отпадне воде у сливу Дунава, задржавају се на акумулационом простору и таложе код бране "Ђердап I" . Погоршање је нарочито изражено на дну акумулације, где се таложе загађивачи и тешки метали и друге отпадне материје . Органске материје настале пре свега због бујања алги и водене вегетације таложе се и труле на дну што доводи до несташице кисеоника, а тиме последично и помора водених становника пре свега шкољки.

САСТАВ РИБЉЕГ ФОНДА

Приликом израде средњорочног програма, приликом узимања узорака на делу Дунава Добра – Текија константовано је присуство 25 врста риба из 6 породица : Acipenseridae, Esocidae, Cyprinidae, Siluridae, Gobiidae, Centrarchidae i Percidae. Еколошки гледано, већина врста ове секције могу се сматрати типичним представницима заједнице потома, са појединим елементима – врстама риба заједнице доњег ритрона. Према Јанковићу (1994.) Дунав кроз Србију настањују 68 врста риба из 50 родова и 16 породица. Од тада су откривене још 2 инвазивне врсте главоча (тркач *Neogobius gymnotrichelus*, куглак *N. melanostomus*) и интрадуковане врсте морског шила *Syngnatus abaster*, које су се потпуно натурализовале, као и амурски спавач *Percottus glenii* чији статус још није познат. Очекује да се овакав тренд настави и интензивира у будућности.

Поређење испитиваног дела рибарског подручја НП Ђердап, са узводним деловима рибарског подручја Дунава указује да је у погледу структуре рибљег насеља и у погледу биомасе низводни део Дунава различит од типично ритронског дела око Новог Сада и ритронско – потамонског око Београда. Поређење указује на богаство рибљег фонда НП Ђердап условљено великим продукцијским могућностима и још увек подношљивим риболовним притиском.

Историјски гледано, осим смањења миграторних врста црноморских харинги и јесетровки и нестанка црнке, долази и до смањења количине кечиге, као риболовно значајне врсте у уловима. Са друге стране, у доминантне врсте у уловима улазе алохтоне бабушка и толстолобици, као и амур и амурски чебачок. Поред њих као инвазивна врста морско шило, главочи и вероватно грегорци - кољушке, трободљи и деветободљи, као и амурски спавач, као и блиској будућности и још једна врста главоча *Bentophilus stellatus*, који се налази у различитим фазама инвазије, ће у будућности свако на свој начин, нажалост за сада непознат, и још увек у непознатој мери утицати на екосистем, а тиме и на ихтиоценозу акумулације.

ПРОЦЕНА БИОМАСЕ И ПРИРАСТА РИБЉЕГ ФОНДА У РИБАРСКОМ ПОДРУЧЈУ

Разматрајући процењене емпиријске податке о природној годишњој продукцији рибљег фонда на подручју НП Ђердап, може се закључити да је у односу на процењену биомасу (55 %, 71% и 68% у подручју Добре, Доњег Милановца и Текије) процењена природна продукција рибљег фонда доста добра, посебно кад се има у виду фактори који ремете природну репродукцију. Ипак ситуација са природном продукцијом ихтиомасе не даје основа за задовољство када се емпиријски утврђена годишња продукција упореди са потенцијалном (34%, 44%, и 44% у подручју Добре, Доњег Милановца и Текије). Овај податак указује колико је негативни утицај рада ХЕ на стварну продукцију у односу на продукцију која би се на овој води остварила без штетног деловања. Реално гледано, продукција је вероватно већа од оне нађене јер је рађен релативно мали број узорака.

У отвореним екосистемима таквих размера какав је Дунав, било какве мере гајења риба ради поправљања стања рибљег фонда, осим ревитализације природних или моделирање вештачких рибљих плодишта су тешко могућа. Ревитализација природних и моделирање вештачких плодишта је немогуће без већих хидротехничких разлога, што превазилази наше могућности. У Ђердапском делу Дунава, сасвим измењеном изградњом брана код Сипа и Кусјака, мере унапређења рибарства се морају озбиљно и ригорозно спроводити, како би се рибљи фонд одржао на могућој висини. Изградњом I и II Ђердапске бране онемогућен је мрест црноморских јесетрових риба и харинги на подручју Ђердапа.

У петој години средњорочног програма спровести све мере заштите плодишта и младих риба од превременог излова, као и прописани ловостај, према Наредби о мерама за очување и заштиту рибљег фонда (Службени гласник Републике Србије 104/09).

Спровести све мере заштите плодиште риба, омогућити несметан приступ матица плодиштима како би се у што бољим условима обављала природна репродукција.

Применити прописани ловостај.

Поштовати законско ограничење које се односи на дужину рибе испод које се риба не може ловити.

Поштовати величину окаца мрежа које се употребљавају за риболов.

Поштовати прописану удаљеност постављања рибарских алата од хидроелектране.

Спровести све мере за спасавање рибље млађи приликом повлачења воде.

Према мерама за заштиту рибљих плодишта и рибље млађи из намене за привредни риболов изузимају се:

а) ушће реке Брњице у Дунав - км. 1033 .

б) ушће реке Добре у Дунав - км. 1021 .

в) ушће реке Златице у Дунав - км. 992 .

г) ушће поречког залива у Дунав - км. 989 .

Чуварска служба је дужна да обилази реоне и да строго води рачуна о заштити плодишта и забрани улова појединих врста риба у доба њихове репродукције .

ДОЗВОЉЕН ГОДИШЊИ И ДНЕВНИ ИЗЛОВ РИБЕ ПО ВРСТАМА

Рибарско подручје Националног парка Ђердап са својом хидрографском мрежом са врло разноликом природном продукцијом риба , са средње јаким бројем привредних рибара (мреже , струкови и бућка) и јаким бројем спортских риболоваца представља акваторију на којој се мора утврдити оквир дозвољеног риболова за 2010. годину :

Редни број	Врста рибе	Привредни и спортски риболов Дозвољени улов (кг)
1 .	Смуђ	339.000.
2.	Смуђ камењар	73.000.
3 .	Сом	209.000.
4 .	Шаран	180.000.
5 .	Штука	37.000.
6 .	Толстолобик	Неограничен
7.	Бабушка	Неограничен
8 .	Бела риба	778.000.
УКУПНО О		1.526.000.

Потребно је водити сталну евиденцију о риболовном оптерећењу у току дана, како привредних тако и спортских риболоваца. Добити релевантне податке о улову и спортских и привредних риболоваца. Придржавати се правила о количини уловљене рибе за спортске риболовце. У циљу добијања релевантних података о просечним дневним уловима поред података које треба добити од самих привредних риболоваца, радити повремено пробна изловљавања са приближним бројем алата са којима раде и приврдни рибари, са нарочитом пажњом на улов племените рибе.

Оквир риболова је заснован како на сазнањима о расположивом рибљем насељу , природној годишњој продукцији, тако и на подацима о порибљавању које је рибарско газдинство "Ђердап " из Кладова обављало у току предходних петогодишњих планова (1990 - 1995, 1995 - 1999. године). Као и порибљавање које је Национални парк радио од 2001. до 2005. године.

ДИНАМИКА ПОРИБЉАВАЊА РИБАРСКОГ ПОДРУЧЈА ПО ВРСТАМА И КОЛИЧИНИ РИБЕ, ВРЕМЕНУ И МЕСТУ ПОРИБЉАВАЊА, КАО И ПОТРЕБНА НОВЧАНА СРЕДСТВА

Питање порибљавања на рибарском подручју Националног парка Ђердап треба гледати као специфичну активност, која би требало да има примарно конзервациони, а не рибарствени значај и која би требало да допринесе рестаурацији фонда анадромних јесетровки, пре свега оних које се рибарствено користе (моруне *Huso huso* и дунавске јесетре *Acipenser gueldenstaedti*), а затим и оних који се не користе рибарствено (паstrуге *Acipenser stellatus* и нарочито сима *Acipenser nudiventris*). Како ово порибљавање превазилази наше могућности, а такође је везано и за међудржавну сарадњу, оно остаје као мера коју треба истражити. Порибљавање као мера заштите нивоа, тј. спречавање пада природне продукције има смисла размишљати само у случају неповољних услова за природни мрест и природну продукцију риблиг фонда две године за редом. Претходних година и поред режима рада хидроелектране, били су одлични услови за обављање мреста свих риба. За редом било је две врло повољне године пре свега за мрест ципринидних врста, а приметни су улови ситног сома старости 1 и 2 године који потврђују његову добру продукцију. Оно што треба применити је заштита плодишта риба, омогућити несметан приступ матица плодиштима како би се у што бољим условима обављала природна репродукција. Такође мора се појачаном контролом испоштовати законска ограничење улова рибе испод прописане величине, употреба алата одговарајућих окаца, спровести мере заштите риба за време мреста.

МЕРЕ И НАЧИН ЗАШТИТЕ РИБАРСКОГ ПОДРУЧЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА РИБОЧУВАРСКЕ СЛУЖБЕ

МЕРЕ ЗА ГАЈЕЊЕ, ЗАШТИТУ И ЛОВ РИБА И ЖИВОТИЊА КОЈИМА СЕ РИБЕ ХРАНЕ

И као пловна река и као текућа вода и као ветровима врло изражено подручје, Дунав је на подручју НП Ђердап на врло мало места погодан за постављање мањег броја кавезних батерија за узгој рибе. Овакве мини батерије би могле бити једини технолошки вид узгоја рибе на Дунаву, и ако би постојала инфраструктура и биолошки услови могло би се приступити оваквом виду узгоја уз поштовање свих одговарајућих прописа.

Заштита риба подразумева доследну и константну примену заштитних одредби Закона о рибарству и подзаконских атака, с једне стране кроз рад рибочуварске службе, а са друге стране стално надгледавање квалитета воде и режима водостаја. Риба мора бити заштићена од недозвољених средстава за риболов која су опасна по безбедност свих организама па и људе (експлозив, електрична струја, плин други токсиканти.) нарочиту пажњу треба обратити на незаконити лов рибе електро агрегатима са подешеним фреквенцијама пре свега за сом, а које рибочуварска служба не може да утиче јер су извршиоци најчешће држављани суседне Румуније.

Лов рибе регулисан је Законом о заштити и одрживом коришћењу риблиг фонда (Службени гласник Републике Србије 36/09.) и подзаконским актима. На рибарском подручју Националног парка Ђердап забрањена је употреба свих недозвољених средстава за риболов.

Привредни риболов обавља се мрежастим, удичарским и самоловним алатима и средствима. Забрањени су обручи, кошара и завеса (дрљача) од удичарских алата забрањена је тзв грабуља, трокрака удица, самица и пампурски струк. У привредном риболову забрањује се употреба свих врста мрежастих и удичарских алата у ушћима и притокама, заливима, рукавцима акваторијима индустријских објеката, пристаништима, војним и цивилним маринама, испод свих мостова уз или на реци Дунав на рибарском подручју Националног парка Ђердап.

Постављање алата може се обавити :

- најмање 50 метара од почетка ушћа река и потока, залива, марина, узводно или низводно.
- на најмање 500 метара низводно и узводно од хидроелектране.

У једином озбиљном рибљем плодишту Поречком заливу забрањен је привредни риболов свим алатима. Спортски риболов дозвољен је удичарским алатима. Забрањена је тзв "грабуља". Ограничен је улов капиталних примерака племените рибе на 1 комад дневно, а 5 комада капиталних примерака беле рибе, осим бабушке.

МЕРЕ ЗА УНИШТАВАЊЕ ЖИВОТИЊА ШТЕТНИХ ЗА РИБЕ РИБЉУ МЛАЂ И ИКРУ

Од животиња које живе у и уз акватичне екосистеме у подручју које обухвата рибарско подручје Националног парка Ђердап, предатори риба су разне врсте жаба, пре свега зелена, змије белоушка и рибарица, птице сива чапља, водомар, корморан велики и мали, сисари видра. Бројност ових предатора везана је за бројност плена. Количина рибе које страдају од ових предатора је природно регулисана. Све ове птице и животиње су под одређеним нивоима заштите, па се против њих не могу предузимати мере за склањање са водотокова. Питање заштите великог и малог корморана превазилази наше оквире, али њихову бројност треба стално пратити и обавештавати надлежне институције о њиховој бројности и штети коју чине на рибљем фонду. Приметно је повећање његове бројности у последњих неколико година. У светлу појаве птичијег грипа такође треба пратити бројност и здравствено стање птица и о томе обавештавати надлежне институције.

МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ РИБЉИХ ПЛОДИШТА, РИБА И РИБЉЕ МЛАЂИ СА ПЛАВНИХ ПОДРУЧЈА

На рибарском подручју Националног парка Ђердап постоје многа потенцијална рибља плодишта. Најзначајније мрестилиште је Поречки залив. Ради повећања рибљег фонда требало би активирати сва рибља плодишта и довести их у употребну функцију без обзира на негативне ефекте рада хидроелектране. Предузети мере да се оплођена икра и ларве у разним стадијумима са повлачењем воде под дејством гравитације и саме повуку у корито реке и не остану на сувом као храна за птице. Уколико се то на појединим местима и догоди по члану 26 Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда (Службени гласник Републике Србије 36/09) треба предузети хитне мере како би се заостала риба, млађ и икра вратиле у корито реке. Такође треба организовати рибочуварску службу која ће стриктно контролисати у време мреста потенцијална плодишта и спроводити мере по Закону о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда (Службени гласник Републике Србије 36/09), и подзаконских аката који регулишу величину окаца, период ловостаја, најмању дужину уловљене рибе.

МЕРЕ ЗА ОТКРИВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВОДА РИБАРСКОГ ПОДРУЧЈА

Највећи загађивачи водотока Дунава на рибарском подручју Националног парка су канализације мањих градова уз Дунав (Велико градиште, Голубац, Доњи Милановац) а потенцијални загађивач је и ХЕ Ђердап са својим минералним уљима у трансформаторским постројењима, као и мањи каменоломи у оквиру Националног парка. Важан извор потенцијалних загађења су и бројна пловила која плове Дунавом као међународним пловним путем са различитим товарима. Не треба заборавити ни РТБ Бор, део који се налази у Мајданпеку, као потенцијалног загађивача, поготову што је он пре десетак година испуштањем јаловине изазвао акцидент и озбиљне последице по животињски свет у Поречком заливу. Поред овога могућа су и друга велика загађења која могу бити донета водом изван рибарског подручја.

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА РИБОЧУВАРСКЕ СЛУЖБЕ

На пословима рибочуварске службе ангажовани су радници службе чувара природе који у току године морају да добију лиценцу за рибочувара. Како позаконска акта која регулишу број рибочувара и организацију рибочуварске службе нису објављена, на пословима рибочуварске службе радиће 10 чувара природе у складу са Законима и подзаконским актима.

**СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА РИБАРСТВА
У 2010. ГОДИНИ И НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА ТИХ СРЕДСТАВА**

С обзиром да је у 2009. години донесен нови Закон о одрживом коришћењу рибљег фонда, где је предвиђено да се дозволе за рекреативни риболов купују по месту пребивалишта, да сви рибари морају бити регистровани као предузетници, све ово ће умногоме смањити птиходе у рибарству. Пројекцију прихода за 2010. годину правимо на основу броја привредних и рекреативних риболоваца који су са територије Националног парка.

ПРИХОДИ

1) приходи од издавања дозвола за привредни риболов	3.000.000,00 дин.
2) приходи од издавања дозвола за рекреативни риболов	1.500.000,00 дин .
УКУПНО	4.500.000,00 дин.

У току 2009. године продато је око 400 дозвола свих категорија за рекреативни риболов резидентима подручја Националног парка. План се прави на основу овог броја дозвола.

У току 2009 .године продато је 70 дозвола (сви алати). План се прави на приход од 50 будућих

1 .ТРОШКОВИ СТРУЧНЕ И ЧУВАРСКЕ СЛУЖБЕ :

1) материјални трошкови за чуварску службу (набавка чамаца, ванбродског мотора, горива за контролу риболовног подручја)	1.000.000,00 дин.
2)материјални трошкови службе рибарства (канцеларијски материјал, гориво, штампање дозвола, евиденционих листића, маркица за обележавање алата)	300.000,00 дин

2 . ТРОШКОВИ ЗА НАКНАДУ ЗА КОРИШЋЕЊЕ РИБАРСКОГ ПОДРУЧЈА ОД ИЗДАТИХ ДОЗВОЛА ЗА РЕКРЕАТИВНИ И ПРИВРЕДНИ РИБОЛОВ :

1) накнада за издате дозволе за привредни риболов	450.000.00 дин.
2) накнада за издате дозволе за рекреативни риболов	150.000,00 дин.
3) провизија риболовачким удружењима за продате дозволе	150.000,00 дин
УКУПНО	750.000,00 дин.

3. ТРОШКОВИ ОБЕЛЕЖАВАЊА РИБОЛОВНОГ ПОДРУЧЈА	200.000,00 дин.
4.ЛИЧНИ ДОХОЦИ ЗАПОСЛЕНИХ	4.800.000,00 дин
5. ТРОШКОВИ ИЗРАДЕ СРЕДЊОРОЧНОГ ПРОГРАМА	900.000,00 дин

РЕКАПИТУЛАЦИЈА ТРОШКОВА :

1) трошкови стручне и чуварске службе	1.300.000,00 дин .
2) трошкови за накнаду за коришћење рибарског подручја	750.000,00 дин .
3) трошкови обележавања рибарског подручја	200.000,00 дин.
4) лични доходи запослених	4.800.000,00 дин
5) трошкови израде средњорочног програма	900.000,00 дин
УКУПНО	7.950.000,00 дин.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА ПРИХОДА И РАСХОДА У 2010. ГОДИНИ

Приходи	4.500.000,00 дин.
Расходи	7.950.000,00 дин.
Годишња губитак	3.450.000,00 дин

ОСТАЛЕ МЕРЕ

У току 2009. године на рибарском подручју Националног парка Ђердап спроводиће се све остале мере за унапређење и развој привредног и рекреативног риболова, сагласно Законима, Уредбама, Правилницима и прописаним условима за обављање ове делатности.

- 1 .Мере за заштиту рибљих плодишта .
- 2 . Мере за откривање и сузбијање загађивача рибарског подручја.
- 3 . Редовна контрола привредног риболова .
- 4 . Редовна контрола рекреативног риболова .
- 5 . Развој риболовног туризма .
- 6 . Развој и унапређење спортско риболовних манифестација: Златни котлић Дунава, Златна бућка Ђердапа и др.
- 7 . Учешће у свим научним пројектима о Дунаву .
- 8 . Учешће у свим стручним скуповима о риболову на Дунаву .
- 9 . Сарадња са органима МУПа на реонима рибарења.
10. Редовно праћење риболовног оптерећења и анализа улова.

У Доњем Милановцу 29. 12. 2009. године

Руководилац службе за гајење и
унапређење риболовне фауне
Горан Жикић

Директор
Срђан Стефановић